แหลงใต้ (7)

รศ.สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์[1]

วันนี้ที่เรามา "แหลงใต้" กันถึงคำภาษาถิ่นใต้กับคำภาษากลางที่มีการพ้องรูป และพ้องเสียง คือ คำที่เขียนเหมือนกัน ออกเสียงเหมือนกันหรือคล้ายกัน แต่ความหมายอาจจะแตกต่างกันออกไป ซึ่งยังมีอีกหลายคำ เช่น

"ชง"

คำว่า "ชง" ภาษากลางใช้เป็นคำกริยา แปลว่า เทน้ำร้อนลงบนใบชา หรือยา เพื่อให้รสออก

ภาษาถิ่นใต้ ใช้คำว่า "ชง" เป็นคำกริยา แล้วแปลเหมือนกับภาษากลางเช่นกัน แต่บางทีเราเทน้ำร้อนลงไปในแก้ว ตักนมข้นใส่ลงไป ตักกาแฟผงใส่ลงไป แล้วใช้ช้อนชากวน เพื่อคนให้น้ำ, นมข้น และกาแฟผสมเข้ากัน เราก็เรียกว่า "ชง" เหมือนกัน

นอกจากจะใช้คำว่า "ชง" เป็นคำกริยาแล้ว ชาวปักษ์ใต้ยังใช้คำว่า "ชง" เป็นคำวิเศษณ์ในความหมายว่า งง, ชะงัก หรือประหม่าได้อีกด้วยครับ

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) ผมเดินขึ้นมาผมโร้สึกชงๆ ว่า **ผมมานอนอยู่ในห้องคนใช้ได้พรื่อ**

(ทก.) ผมตื่นขึ้นมาผมรู้สึกงงๆ ว่า ผมมานอนอยู่ในห้องคนใช้ได้ยังไง

2. (ทต.) พอเมียถามเรื่องนอนผิดห้อง ผมยิ่งซงหนักเข้าไปเหลย

(ทก.) พอเมียถามเรื่องนอนผิดห้อง ผมยิ่งประหม่าหนักเข้าไปอีก

3. (ทต.) ผมขับรถมาถึงสามแยก ผมต้องชง เพราะไม่โร้ไปทางไหนดี

(ทก.) ผมขับรถมาถึงสามแยก ผมต้องชะงักเพราะไม่ทราบไปทางไหนดี

4. (ทต.) ครับ ผมยังชงๆ อยู่ว่าวันนั้นผมรอดมาได้พรื่อนิ

(ทก.) ครับผมยังงงๆ อยู่ว่าวันนั้นผมรอดมาได้อย่างไร...ฮ่า

"ลด"

คำว่า "ลด" ในภาษากลางใช้เป็นคำกริยา แปลว่า น้อยลง หรือทำให้น้อยลง ต่ำลงกว่าที่มีอยู่เป็นอยู่แต่เดิม เช่น น้ำลด ลดโทษ ลดราคา

หรืออีกความหมายหนึ่ง แปลว่า "ผ่อนลง" เช่น ลดฝีเท้า ลดฝีจักร ลดระดับหรือลดเสียง

ชาวปักษ์ใต้ใช้คำว่า "ลด" เป็นกริยาในความหมายดังกล่าวทั้ง 2 กรณี เช่นเดียวกันกับ

---

[1] รองศาสตราจารย์ อาจารย์พิเศษคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ภาษากลาง แต่ชาวปักษ์ใต้ยังใช้คำว่า "ลด" ในความหมายที่กว้างออก หรือมีหลายความหมาย มากกว่าคำว่า "ลด" ในภาษากลาง

ชาวปักษ์ใต้ยังใช้คำว่า "ลด" เป็นคำกริยา แปลว่า "ตอน" คือ การตัด หรือทำลายอวัยวะซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสืบพันธุ์เพื่อไม่ให้เกิดลูก

หรือ "ทำหมัน" คือ การคุมกำเนิดโดยกรรมวิธีที่จะไม่ให้ชายหรือหญิงสามารถมีลูกอีกต่อไป

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) โลกมากอี้ยากจน ตัวไม่อยากยากจนถ้าไปลดเสียต้า

(ทก.) ลูกมากจะยากจน คุณไม่อยากยากจนก็ไปทำหมันเสียซิ

2. (ทต.) คนในอยู่ทันสมัย เขาไม่เอาโลกมาก เขาลดกันเพ้นแหละ

(ทก.) คนเดี๋ยวนี้ทันสมัย เขาไม่อยากมีลูกมาก เขาทำหมันกันทั้งนั้นแหละ

3. (ทต.) ตัวโลกตั้งหลายคน ตัวไม่ลดเสียตัวเลี้ยงโลกรอดเหอะ

(ทก.) คุณมีลูกตั้งหลายคน คุณไม่ทำหมัน คุณเลี้ยงลูกไหวเหรอ

คำว่า "ลด" ในภาษาถิ่นใต้ ใช้เป็นคำกริยา นอกจากจะใช้ในความหมายว่า น้อยลง ต่ำลง หรือผ่อนลงแล้ว ยังใช้ในความหมายว่า ตอน หรือทำหมันได้อีกด้วย

"ตอนนี้คุณ "ลด" แล้วหรือยังครับ"

"แหยะ"

คำที่น่าสนใจอีกคำหนึ่ง คือคำว่า "แหยะ" ในภาษากลางใช้เป็นคำวิเศษณ์ แปลว่า ไม่น่ากิน ไม่น่าแตะต้องเพราะแฉะ เช่น ในประโยคที่ว่า

"ผมไม่ชอบข้าวเหนียวน้ำกะทิทุเรียน ดูมันแหยะ ๆ อย่างไรไม่รู้"

ในภาษาถิ่นใต้ คำว่า "แหยะ" ที่เป็นคำวิเศษณ์ก็มีใช้และมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า "แหยะ" โดยเป็นคำกริยาใช้ในความหมายว่า กินเหลือหรือกินไม่หมดครับ

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) โลกอย่ากินข้าวแหยะพันนี้แหละ โลกดายของเซ้อมาแพง ๆ

(ทก.) ลูกอย่ากินข้าวให้เหลือแบบนี้ซิลูก เสียดาย ซื้อมาแพง ๆ

2. (ทต.) ตัวกินไหรแล้วแหยะโหยะ ทีหลังอย่าตักมากมาก ๆ แหละ

(ทก.) คุณกินอะไรแล้วกินไม่หมดเป็นประจำ ทีหลังอย่าตักมามาก ๆ ซี

คำว่า "แหยะ" ในภาษาถิ่นใต้ ถ้าเป็นคำวิเศษณ์จะแปลว่าไม่น่ากิน ไม่น่าแตะต้องเพราะแฉะ และใช้เป็นคำกริยา แปลว่า กินเหลือ หรือกินไม่หมดครับ

"กะ"

คำภาษาถิ่นใต้ที่น่าสนใจอีกคำหนึ่ง ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้างออก คือ มีความหมายอีกหลายอย่างมากกว่าภาษากลางได้แก่คำว่า "กะ"

คำว่า "กะ" ภาษากลางใช้เป็นคำนาม มีความหมายว่ารอบการเข้าเวร หรือระยะเวลาที่ผลัดเปลี่ยนกันทำงาน เช่น

"ผมทำงานกะกลางวัน แต่เขาทำงานกะกลางคืน"

ภาษากลางใช้คำว่า "กะ" เป็นคำกริยาในความหมายว่ากำหนด, หมาย, คะเน, ประมาณ เช่น

"งานนี้ผมกะว่าทำจริง ๆ เดือนเดียวก็เสร็จ"

ภาษาถิ่นใต้ใช้คำว่า "กะ" เป็นคำนามและคำกริยาในความหมายทำนองเดียวกับคำว่า "กะ" ในภาษากลาง แต่ที่มีความหมายกว้างออก หรือมีความหมายเพิ่มขึ้นมากกว่าคำว่า "กะ" ในภาษากลาง คือ

ภาษาถิ่นใต้ ใช้คำว่า "กะ" เป็นคำกริยา

ในความหมายที่ 1 แปลว่า แตก ร้าว หรือกำลังจะขาด เช่น

1. (ทต.) ไม้นี้กะเสียแล้วอย่าเอาไปทำเรินเหลย

(ทก.) ไม้นี้แตกเสียแล้วอย่าเอาไปทำบ้านเลย

2. (ทต.) น้องอย่านั่งชิงช้านี้นะ เชียกกะอยู่นะ

(ทก.) น้องอย่านั่งชิงช้านี้นะ เชือกกำลังจะขาดอยู่นะ

ความหมายที่ 2 ชาวกระบี่ สตูล และตรังใช้คำว่า "กะ" เป็นกริยาในความหมายว่า เอามือเค้นคอ (คนอื่นนะครับ)

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) ตัวอี้ฆ่าเมียเหอะ เห็นตัวเอามือกะคอเมียอยู่

(ทก.) คุณจะฆ่าภรรยาเหรอ เห็นคุณเอามือเค้นคอภรรยาอยู่

2. (ทต.) ผมอี้ฆ่าเมียไซ่เฮา ผมกะคอเมียเล่นๆ นิ

(ทก.) ผมจะฆ่าภรรยาทำไมเล่า ผมเอามือเค้นคอภรรยาเล่นๆ น่า (ซ้อมเอาไว้ ฮ่ะ)

ความหมายที่ 3 ใช้คำว่า "กะ" เป็นคำกริยาในความหมายว่า กัด หรือ แทะ

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) ไม่โร้ไซ่ผมกะอ้อยไม่ออกแล้ว สงสัยว่าอี้แก่แล้ว

(ทก.) ไม่ทราบทำไมผมแทะอ้อยไม่ออกแล้ว สงสัยว่าจะแก่แล้ว

2. (ทต.) หมาหมันกะเอาคอไก่ ที่เดียวพลางพัน

(ทก.) หมามันกัดเอาคอไก่ ทีเดียวตายเลย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คำว่า "กะ" ที่เป็นคำกริยานั้น นอกจากภาษาถิ่นใต้จะใช้ตรงกับภาษากลางแล้ว ภาษาถิ่นใต้ยังใช้คำว่า "กะ" อีกหลายความหมายนะขอรับ

"เฉียง"

คำภาษาถิ่นใต้ที่มีความหมายกว้างออกหรือมีหลายความหมายหรือใช้ได้หลายลักษณะมากกว่าคำภาษากลาง อีกคำหนึ่งก็คือคำว่า "เฉียง"

คำว่า "เฉียง" ในภาษากลางใช้เป็นคำวิเศษณ์ แปลว่า เฉ หรือเบี่ยงจากแนวไปทางใดทางหนึ่ง เช่น เฉียงเหนือ เฉียงใต้ หรือห่มสไบเฉียง

ภาษาถิ่นใต้ก็ใช้คำว่า "เฉียง" เป็นคำวิเศษณ์ และใช้ในความหมายเดียวกับคำในภาษากลาง แต่นอกจากใช้คำว่า "เฉียง" เป็นคำวิเศษณ์แล้ว ชาวปักษ์ใต้ยังใช้คำว่า "เฉียง" เป็นคำกริยา แปลว่า ผ่า หรือ ฟัน ด้วยนะครับ

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) พ่อเฉียงฟืนอยู่เท่หลังบ้านนู้

(ทก.) พ่อผ่าฟืนอยู่หลังบ้านโน้น

2. (ทต.) ไอ้บ่าวนั่นเมล่อหนัก ไม่โร้ใครเฉียงหัวให้แล้ว แรกคืนนิ

(ทก.) ไอ้หนุ่มคนนั้นบ้านัก ไม่ทราบใครฟันหัวเข้าให้แล้ว เมื่อคืนนี้

เห็นมั้ยครับ คำว่า "เฉียง" ในภาษากลางไม่เจ็บนะครับ แต่ในภาษาถิ่นใต้ ถ้าถูก "เฉียง" แล้ว ไม่ตายถึงรอดบ้างก็คางเหลืองแหละขอรับ

"ปะ"

คำสุดท้ายที่จะนำเสนอในวันนี้ก็คือคำว่า "ปะ" คำนี้ในภาษากลางใช้เป็นคำกริยา มีหลายความหมาย ซึ่งในภาษาถิ่นใต้ก็ใช้ในลักษณะเดียวกันและความหมายเดียวกันกับภาษากลาง ได้แก่

1. ปะ แปลว่า มาเจอกันหรือมาเผชิญ

หน้ากัน เช่น

1.1 (ทต.) ตัวกับฉานไม่ปะกันนานแล้วนะ

(ทก.) คุณกับผมไม่ได้เจอกันนานแล้วนะ

1.2 (ทต.) วัยรุ่น 2 พวกมาปะกันเท่ในหลาดพอดี

(ทก.) วัยรุ่น 2 พวกมาเผชิญหน้ากันที่ในตลาดพอดี

2. ปะ แปลว่า เอาวัตถุเช่นผ้าหรือไม้เป็นต้น ปิดทับส่วนที่ชำรุดเป็นช่อง เป็นรู เช่น

2.1 (ทต.) นายชั่งเอาไม้คานปะเข้าเทฝาเริน

(ทก.) นายช่างเอาไม้กระดานปิดทับเข้าที่ฝาบ้าน

2.2 (ทต.) แม่ปะเสื้อให้พ่อแค่แสร็จแล้วหม้ายหะ

(ทก.) แม่ปะเสื้อให้พ่อจวนเสร็จแล้วหรือยัง

3. ปะ แปลว่า ปิดทับ เช่น ปะหน้า ใช้ในกรณีที่พิมพ์หนังสือนำส่ง ปะ หรือ ปิดทับไว้ข้างหน้าหนังสือราชการ เป็นต้น

นอกเหนือจากนี้ ชาวปักษ์ใต้ยังใช้คำว่า "ปะ" เป็นคำนามได้อีก มีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่ง ตัวตลกหนังตะลุง 2 ตัว คือ นายขวัญเมือง (เป็นชาวไทยพุทธ) กับนายสะหม้อ (เป็นชาวไทยมุสลิม) ซึ่งเป็นเพื่อนกัน บังเอิญวันหนึ่งทั้งสองคนเดินสวนกัน แล้วเกิดเดินชนกันอย่างแรง

นายสะหม้อโกรธมาก เลยขู่ตะคอกนายขวัญเมืองว่า "ไอ้เมือง หมึงปะกู"

นายขวัญเมือง "ไม่ช่ายไอ้หม้อ กูไม่ใช่ปะหมึง"

นายสะหม้อ "หมึงไม่ปะกูพรื่อ หมึงปะกูจริงๆ"

นายขวัญเมือง "เออะ...กูบอกแล้ว ว่ากูไม่ใช่ปะหมึง"

นายสะหม้อ "เฮ...เฮ... เดี๋ยวไอ้หม้อ กูคิดแลก่อนว่าหมึงเป็นโลกของเมียคนไหนกูเล่า"

นายสะหม้อ "ไม่ใช่ปะเท่แปลว่าพ่อ แต่หมึงเดินปะกู จนเกือบล้มนี้ ไอ้เมืองหมึงอี้ว่าพรื่อ"

นายขวัญเมือง "อ๋อ.. กูคิดว่าหมึงนึกว่ากูเป็นพ่อหมึง ถ้าเดินปะกันพันนี้ บ้านกูเขาเรียกว่าเดินชนกันแหละไอ้หม้อ"

นายสะหม้อ ?...?...

❑❑❑❑❑❑❑❑